

جنگ نو یافته

از دوره صفوی

کیومرث محمودی

در میان نسخه‌های خطی جنگ یا سفینه و یا بیاض، از ویژگی خاصی برخوردار هستند زیرا گنجینه‌هایی می‌باشند چند دانشی مانند: ادبیات (نظم و نثر) تاریخ، پزشکی، نجوم، ریاضی، موسیقی، علوم دینی و ... برخی جنگ‌ها به خط یک نفر مؤلف است و برخی جنگ‌ها با خطوط مختلف اشخاص است که صاحب جنگ آن را به دوستان می‌داده که برایش به یادگار مطلبی بنویسند.

تاکنون شش جنگ سراغ دارم که به صورت عکسی در ایران چاپ شده است. ۱. بیاض تاج‌الدین احمد وزیر ۲. سفینه تبریز ۳. جنگ مهدوی، ۴. جنگ مرتضی قلی شاملو. ۵. گلزار معانی. ۶. جنگ بیاض دکتر سبحانی. نگارنده اخیراً جنگی را خریداری نموده‌ام که قابل بررسی می‌باشد و مشخصات آن را به شرح زیر معرفی می‌نمایم:

ابعاد ۱۶×۲۲- تعداد صفحات ۲۲۸ صفحه - جلد تیماج ساده - جدول کشی شده در اطراف صفحات و ستون‌بندی در وسط، برخی صفحات دو تایی و برخی سه تایی. موضوع - شعر - تاریخ - پزشکی - مطالب دینی و ... قدیمی‌ترین تاریخ قید شده در این نسخه ۱۰۹۴ قمری (اواخر صفویه) است.

صاحب نسخه گو یا شاعری بوده بنام محمد هادی متخلص به ارشد. در کتاب فرهنگ سخنوران نوشته دکتر خیام‌پور از چند شاعر با تخلص ارشد نام برده ولی هیچکدام محمد هادی نبودند. همچنین در فهرست نسخه‌های خطی فارسی نوشته آقای احمد منزوی از کلیات ارشد نام برده شده که شخصی مورد نظر ما نیست. آقای مایل هروی کتابی چاپ کرده‌اند بنام منتخب اشعار ارشد هروی که محمد هادی نیست.

صاحب نسخه، جنگ را به اهل فرهنگ داده و برایش نوشته‌اند.

بعدها در آستر بدرقه دو طرف کتاب دیگران صفحاتی افزوده‌اند و مطالبی نوشته‌اند.

سرعنوانها:

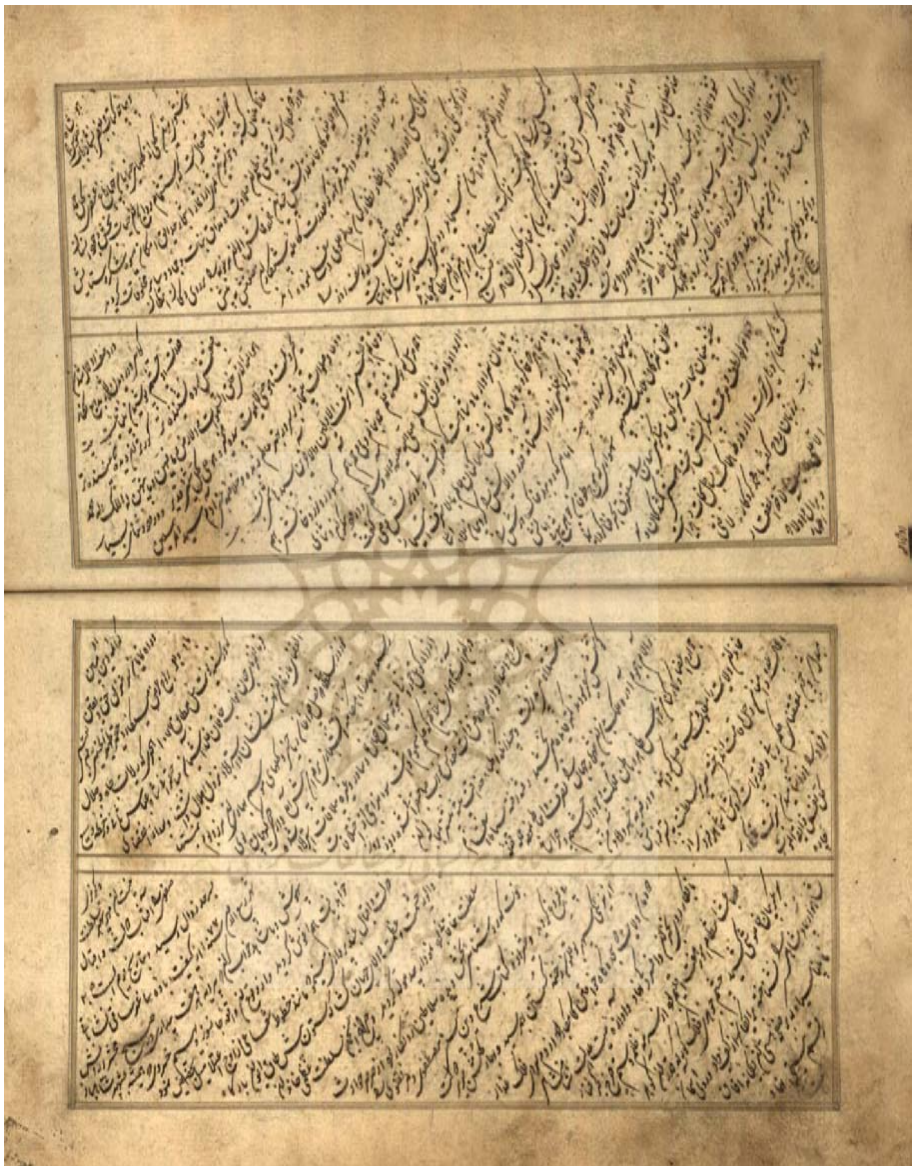
۱. جوانی از کفم رفت شدم پیر
(حرره ابن شاعره فاطمه)
(یک ستون از یک صفحه)
۲. اعلام کردن چاووش زایرانرا ....
(یک ستون از یک صفحه)
۳. در اخبار مراجعت از زیارت
(دو صفحه)
۴. نقل است از حضرت امیرالمؤمنین ....
(یک صفحه)
۵. مجملی در خواص اسماء حسنی، در دوازده فصل
(۷ صفحه)
۶. نقل است از سلمان فارسی .... (درباره مسافت راهها)
(یک ستون از یک صفحه)
- جدول کشی کتاب از آغاز بخش زیر شروع می شود و در واقع اصل کتاب از اینجاست.
۷. ... میرزا طاهر وحید (بسیار کم رنگ است. احتمالاً میرزا طاهر وحید قزوینی است)
(یک ستون از یک صفحه)
- ... (ناخوانا) ... عیاری یارب این ناقص .... ترا
بدوستی که گیرد دامن پرهیزکار ترا
کتبه العبد المذنب .... (پاک یا محو شده است) حکومت شاهلی صفی خانی سلطان زید اقباله به کرمه فی شهر
سلخ محرم الحرام ... (پاک شده)
(دو صفحه)
۸. هو - راقمه ارشد:
دل از مشاهده چشم سرمه سای تو سوزد ....
(یک ستون از یک صفحه)
۹. طالب کلیم:
دل زناو کههای بیداد تو بیکانرا گرفت
(۲ ستون از یک صفحه)
۱۰. اشعاری از:
ملا علیرضا تجلی - قصاب کاشی - محمد جان قدسی - صایب - میرزا احمد لاری - کلیم
(۱۰ صفحه)
۱۱. هو - دیباچه کتاب و بعضی انشاء در باب جلوس پادشاه، خوش بوی ترین گلی از گلهای خیابان چهارباغ
عنصری ... از ظهیر الحسینی
(شاید همان تفرشی) (متنی است درباره پادشاهان صفویه به نثر در ده صفحه)
۱۲. نقل من روضة الریاحین
(۴ صفحه)
۱۳. انشائی که علامی فهامی آقا حسین خوانساری در باب توبه شراب کرده
(۸ صفحه)
۱۴. رقعہ که نصیرای همدانی به یکی از دوستان نوشته است
(یک صفحه)
۱۵. رقعہ که نصیرا جهت آب نوشته است.
(دو صفحه)
۱۶. هو - بسم الله الرحمن الرحيم - ای ذکر تو گلفروش بازار سخن ....
(چهار صفحه)
۱۷. اشعار متفرقه - تاریخ تولد ۱۱۵۰
(یک صفحه)
۱۸. به جهت حفظ بعد از هر فریضه بخواند - با تاریخ ۱۱۲۵
(یک صفحه)

۱۹. مسئله‌یات - پرسند که چهار میخ که چهار گوشه زمین را ...
(۲ صفحه) جواب گو چهار عنصر است که خاک و باد و آب و آتش
۲۰. صفی قلیخان دیوانه - الهی در دیار محنتم
(یک صفحه)
۲۱. معجون فولاد - و این معجون هندیانست
(سه صفحه - پزشکی)
۲۲. نسخه کمائی - صورت روغنی که حکیم محمدرضا به جهت درد پا ...
(یک صفحه)
۲۳. پنج بیت شعر با رقم محمد باقر بن محمد تقی سنه ۱۱۲۶
(یک صفحه)
۲۴. سید احمد شیخ الاسلام - تا ضلیل گشته‌ام....
(یک صفحه)
۲۵. پنج چیز از چیزهای جهان فانی...
(یک صفحه)
۲۶. بلغم و سودا و ...
(۳ صفحه - پزشکی)
۲۷. پرهیز است از شهوات ...
(یک ستون از یک صفحه)
۲۸. در وقتی که انوشیروان بوذرجمهر را محبوس کرد ...
(یک صفحه)
۲۹. ذات سامی بندگان رفیع‌مکان ....
(یک صفحه)
۳۰. در داکه زهجر بیقرارم دیگر ...
(یک صفحه)
- تحفه دعای چون نفس عاشقان ....
بوسیله دعوات ...
- امید که با ساغر آفتاب...
(یک صفحه)
۳۱. من منشآت ظهیراء تفرشی موسوم بناع و بهار
(۱۰ صفحه)
۳۲. دیباچه بیاض مرحوم نصیر همدانی
.... این نادره مجموعه اقسام سخن...
۳۳. در تعریف سروده‌های مولانا میر حسین تخلص بناحی
به شوخی باز کرد آشنای ....
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی
۳۴. نقل از تاریخ اکبری .... رسمی است باستانی که هرگاه ....
(۲ صفحه)
۳۵. لطایفات - مولانا جامی
(۲ صفحه)
۳۶. والضمیه الی غیاث الدین محمد - سلام خدای عزو جل بر مستمعان باد - اما بعد آدمی را ...
(دو صفحه)
۳۷. هو هذا رساله مبسوته - شیخ محمد العاملی ... تمه‌الرساله کتبه علی اکبر بن میرزا علی
(یک صفحه)
۳۸. نمکدان عرب لیلی پر شور .... یادگاری کمترین قدملی شهر یاری
(یک صفحه)
۳۹. ابیاتی از صفی قلی خان دیوانه - سی و دو چیز است که کردن آن از بد خوئی است و ...
(۲ صفحه)
۴۰. من کلام فضولی
(دو صفحه)

۴۱. گفتار ارزی در شأن صاحب الامر (دو صفحه)
۴۲. ابیاتی از صایب (دو صفحه)
۴۳. ابیاتی از: فیض - محمد علی سلیم - نظیری (سه صفحه)
۴۴. اشعاری از شانی تکلو (شش صفحه)
۴۵. غزل علیخان بیک و مخمس عالیقدر صفی خان سلطان جاف - فی سنه ۱۱۵۲ در قریه پاوه در مسجد میر نوشته شد (یک صفحه)
۴۶. ابیاتی از میرزا طاهر واقعه نویسی (یک صفحه)
۴۷. ابیاتی از فردوسی (یک صفحه)
۴۸. اشعاری از حمید همدانی (پنج صفحه)
۴۹. ابیاتی از فردوسی - سلیم - ناظم - رضی آرتیمانی - میرزا صادق - میرزا طاهر - شاه شجاع - شانی - ناظم همدانی - شوکتی - میرزا جعفر (۳ صفحه)
۵۰. حکایت شبانی حضرت موسی (یک صفحه)
۵۱. مثنوی محمد قلی سلیم (۴ صفحه)
۵۲. سیادت و نجابت پناه میر عبدالرضای نایب صداریه تبریز نشاء تخلص هو - آن دل که زخم ... سنه ۱۱۳۰ قلمی کمترین محمد جعفر علی (یک صفحه)
۵۳. مثنوی معراج الخیال مولانا علیرضا تجلی (۸ صفحه)
- در سرم دیگر همای عشق یار ...
۵۴. مثنوی ملاعلی رضای تجلی خدایا روزیم کنی سوز دردی ... (۴ صفحه)
۵۵. من کلام امارت پناه صفی خان سلطان (فانی)....
- حسب الامر صاحب بیاض و غزل این سفید را سیاه و تزییع ساخت - اقل الخلائق محمد علی (یک صفحه)
۵۶. راقمه - نه هر کسی زد قلمدان بر میان انشا تواند کرد - ارشد (یک ستون از یک صفحه)
۵۷. اشعار مختلفه: آقا نور - علیقلی خان لر - میر سیدی - فردوسی - القاص میرزا - سلمان ساوجی - واعظ - صایب - طالب کلیم - وحید - شاهد - مختار - دانش - نظیری - معتصد سیستانی - واعظ قزوینی - درکی - قمی - ثنائی - شاپور - محمد قلی سلیم - شفائی - دست غیب - شفیع - ذاتی - ابوتراب بیک - شانی - شوکتی - انوری - قدسی - سامع - حسین پاشا - خالصی رومی - شیخ علینقی کمره‌ای (۱۶ صفحه)
- در صفحه شانزدهم نوشته شده: حسب الفرموده عالیحضرت سامی منزلت آقای مخدومی محبوب القلوبی رجب علی ... (پاک شده) سلمه الله تعالی باعث تزییع این صفحه گردید ... محمد دینوری
۵۸. هو - ظهیر الحسینی رقم نویسی ... (خوانا نیست) مثنوی موسوم به آتشکده (۹ صفحه)
۵۹. ابیاتی از: صایب - حمید همدانی - معجز گلپایگانی - فی ۱۰۹۴ (۵ صفحه)

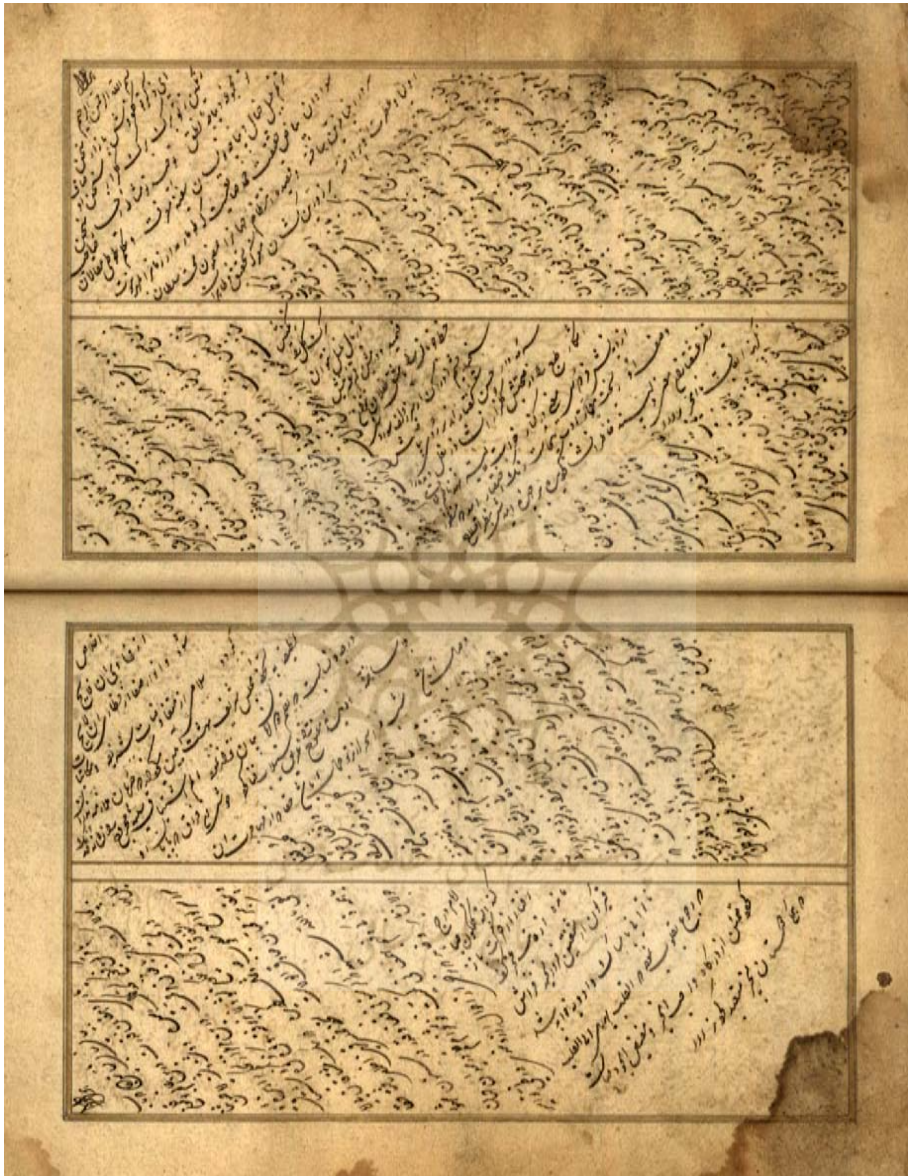
۶۰. ابیاتی از : صایب - شوکت - محمد قلی سلیم (۱ صفحه)
۶۱. هو - مثنوی سختی و بخیل من کلام راقم حروف محمد هادی ارشد قلمم باز معنی آرا شد (۵ صفحه)
- * جنگ در این جا به پایان می‌رسد و ما بقی مطالب در برگه‌های الحاقی می‌باشد.
۶۲. .... هر که اسم خود را به حروف ابجد کبیر درآورد... (۶ صفحه)
۶۳. هر که خواهد از انده خلاصی یابد (۱ صفحه)
۶۴. هو مشاعره - من کلام سید احمد شیخ الاسلام - الف - اگر زرخ فکنی دو زلف... (۲۸ صفحه اشعار مختلف)

جنگ مورخ ۱۰۹۴ق

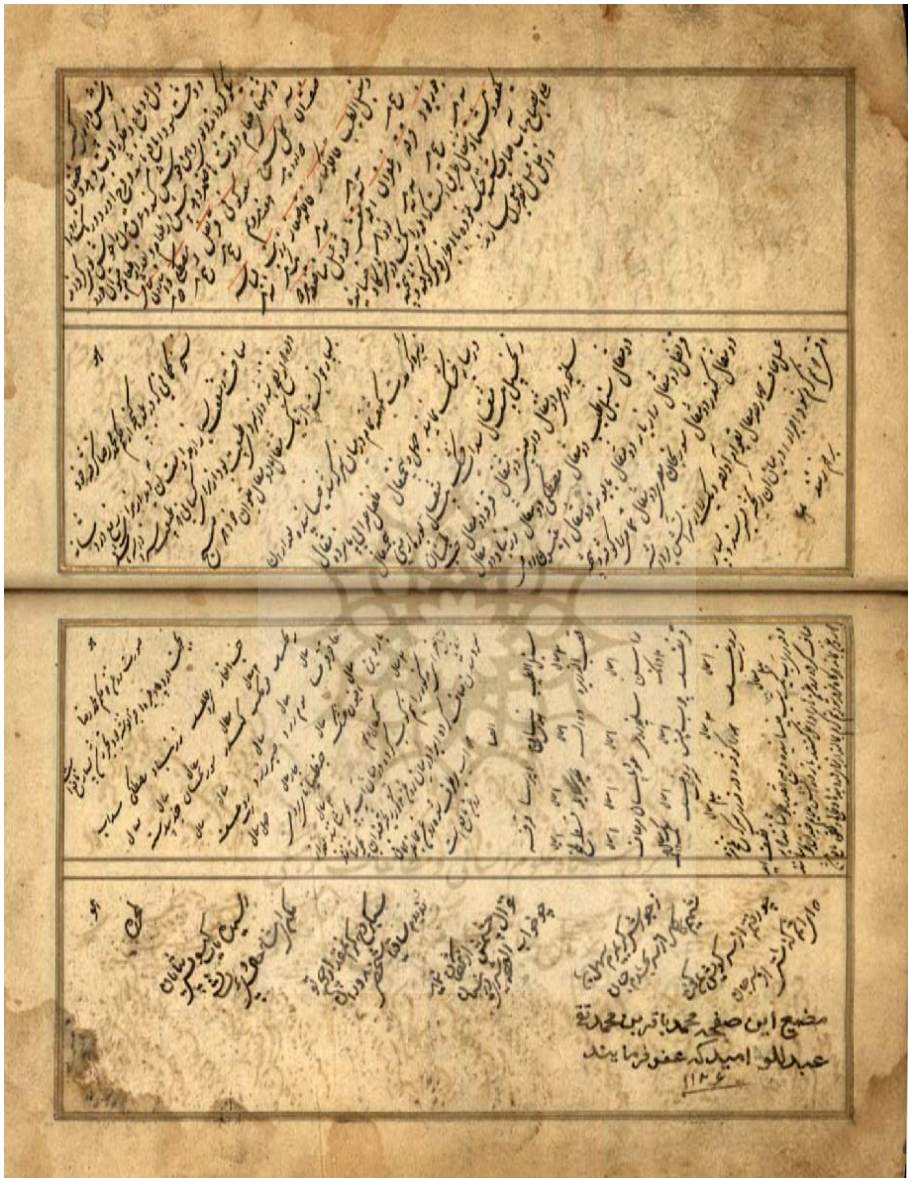

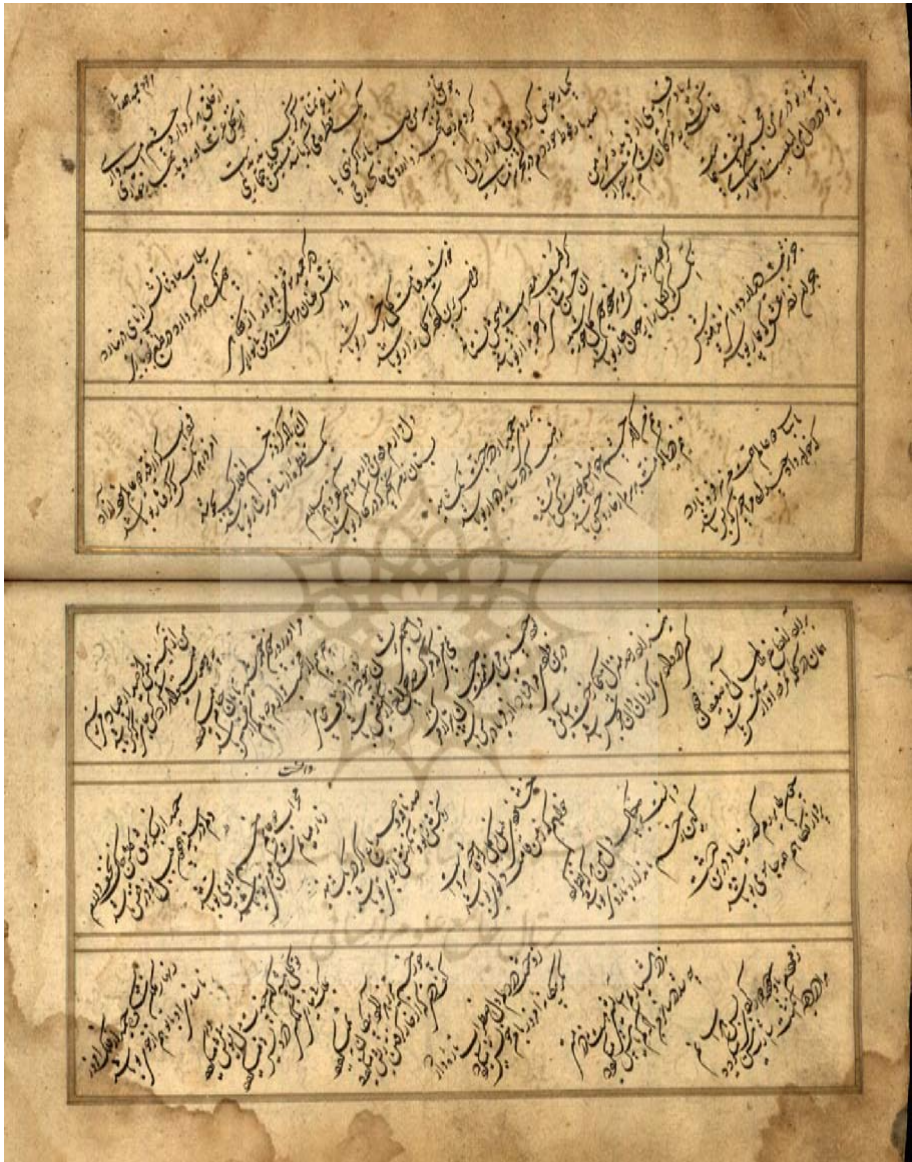

تصویر شماره ۳

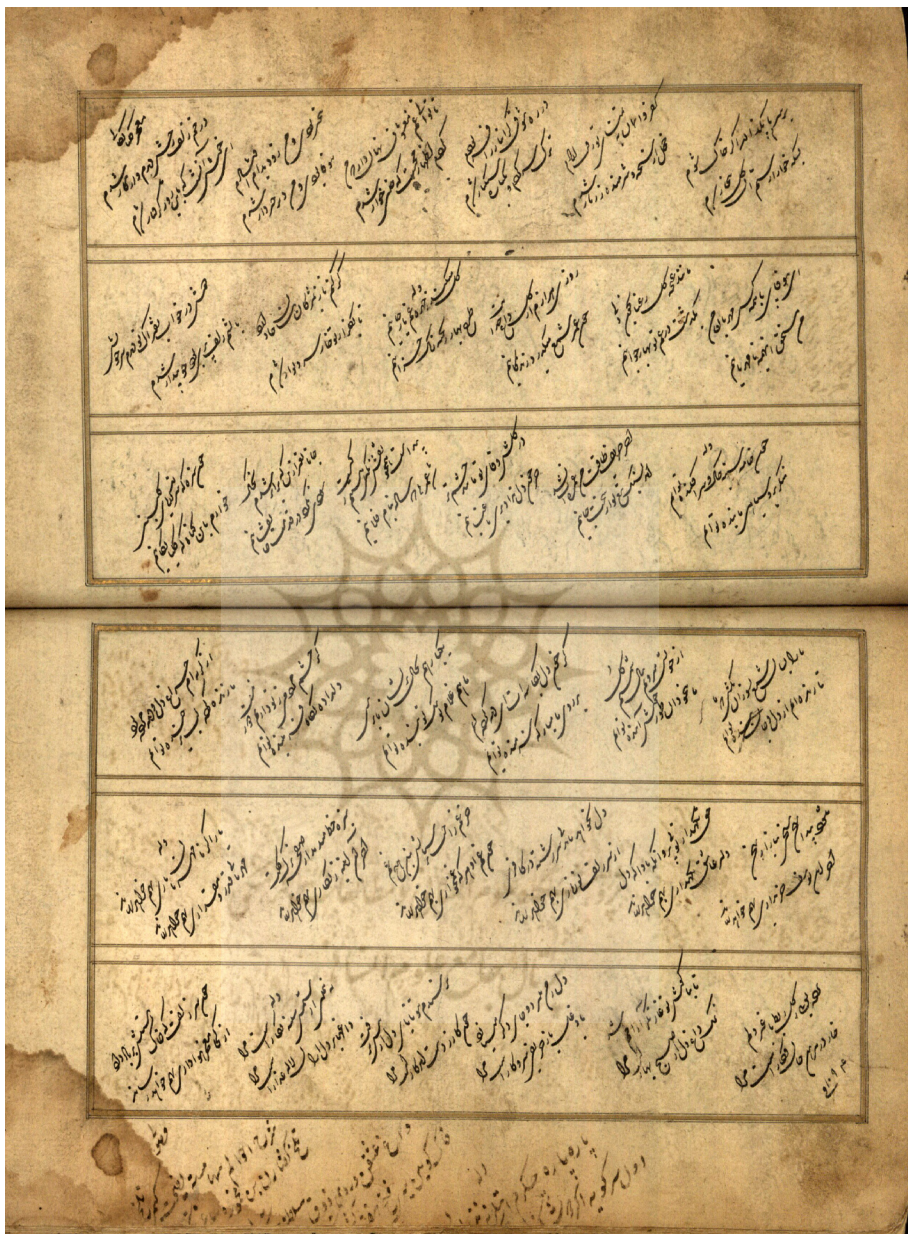
تصویر شماره ۴

تصویر شماره ۵

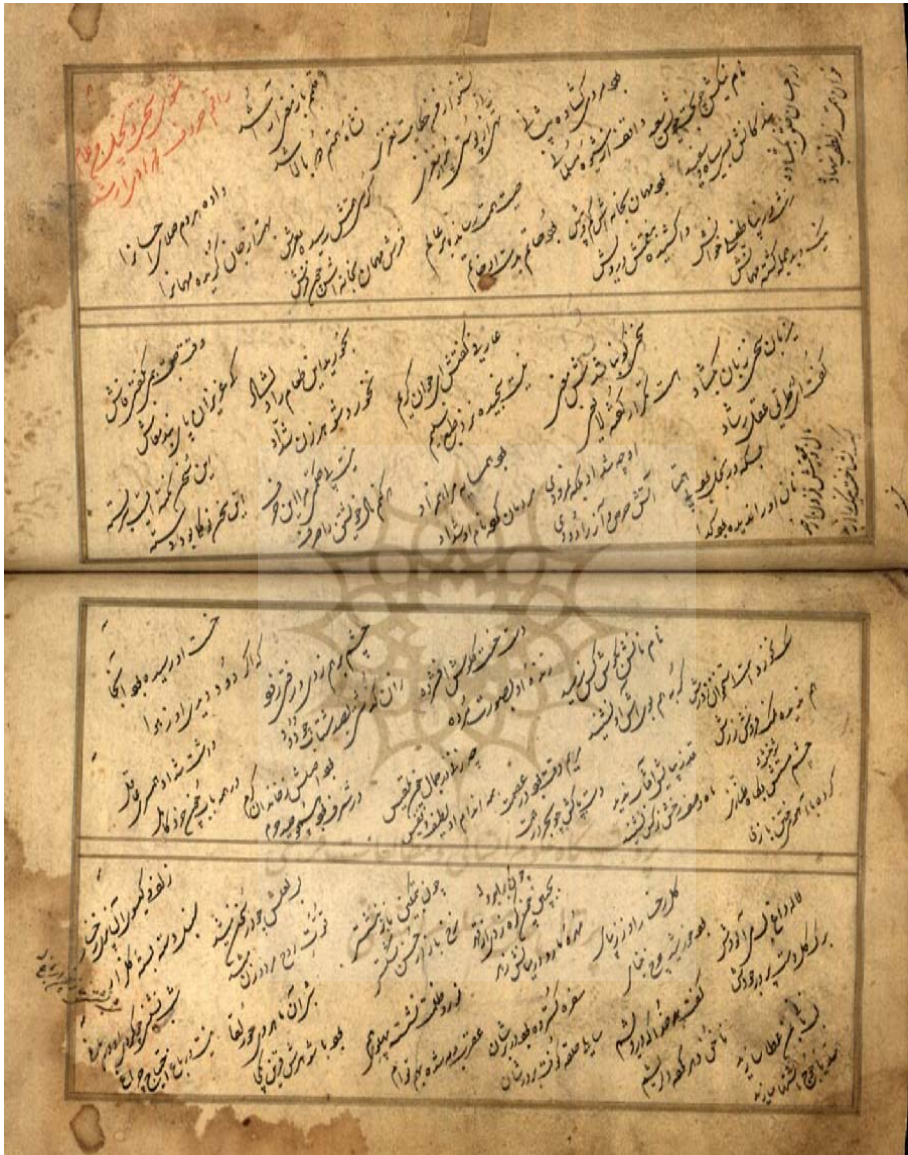

تصویر شماره ۷

تصویر شماره ۹-۱

تصویر شماره ۲-۹